

SAKSBEHANDLER
Tove Elise Ihler

VÅR DATO
14.10.2021

postmottak@ra.no
www.riksantikvaren.no

VÅR REF.
21/02601-4

DERES REF.

DERES DATO

Rogaland fylkeskommune
Postboks 130 sentrum
4001 STAVANGER

Sogndalstrand kulturmiljø - 53/25 - Årosveien 28 - Rekkverk/glassrekkverk - kml § 20 - Avgjørelse fra Riksantikvaren - Klage på avslag

Vi viser til din epost datert 05.05.2021 med klage på Rogaland fylkeskommunes vedtak datert 06.04.2021. Klagen gjelder avslag på søknad om å få montere rekkverk i glass på den ene rekken av terrassen som vender mot havet. Saken har blitt forberedt av fylkeskommunen og oversendt til Riksantikvaren ved brev 10.05.2021. På grunn av Covid – 19 kunne ikke Riksantikvaren befare stedet før oktober, og saken har derfor strukket ut i tid. Vi takker for forståelse for dette.

Riksantikvaren har gått gjennom og vurdert alle sider av saken, og har etter en samlet vurdering ikke funnet grunnlag for å omgjøre fylkeskommunens vedtak.

Klagen tas ikke til følge.

Hva skjer nå?

Din klage ble sendt inn i rett tid, og er nå behandlet. Du fikk ikke medhold i klagen din, og avgjørelsen vår på dette kan du ikke klage på. Du finner begrunnelse for vår avgjørelse nedenfor.

Du kan sende inn en ny søknad med en annen løsning, så vi oppfordrer deg til å gå i dialog med fylkeskommunen for å finne en løsning som møter behovet ditt, samtidig som det ivaretar verneverdiene i kulturmiljøet.

Den nye søknaden sender du til fylkeskommunen. Der må løsningen spesifisere nærmere med tegning og materialvalg.

Riksantikvaren har merket seg at det er flere ikke omsøkte tiltak som er utført i det kulturmiljøfredete området. Vi vil be fylkeskommunen om å ta en gjennomgang av hele det fredete området og følge opp med opplysninger til alle eiere i området og kommunen med fredningsbestemmelsene og forvaltningsplanen.

Vi kan nemlig heller ikke finne opplysninger om at boden på deres plattung var oppført på fredningstidspunktet eller søkt dispensasjon for etter fredningen. På eiendommens opplysninger står det imidlertid at kommunen, på tross av fredningen, har gitt igangsettelsestillatelse for oppføringen. Vi vil derfor også be fylkeskommunen ta opp dette forholdet med kommunen.

Bakgrunn for saken

Formålet med fredningen av Sogndalstrand kulturmiljø er å bevare et kyst-tettsted av nasjonal verdi, utviklet i den førindustrielle perioden bl.a. på basis av sjøbruk og jordbruk. Strukturene i bebyggelse og jordbrukslandskap er i liten grad endret siden siste halvdel av 1800-tallet. Både overordnede trekk i miljøet, enkeltelementer og sammenhengen mellom disse skal bevares.

Saken gjelder søknad om dispensasjon fra forskrift om fredning av Sogndalstrand. Søknaden gjelder Årosveien 28, Gnr. 53 bnr. 25 i Sokndal kommune, KulturminneID: 96784-1, var datert 19. april 2021. Fylkeskommunen ga sitt avslag i brev datert 26.04.2021. Den omsøkte eiendommen ligger innenfor sone B av fredningsområdet i Sogndalstrand.

Det ble søkt om å bytte deler av rekkverket på terrassen på sørsiden av huset. I dag har terrassen et tett spilerekkverk i tre. Det søkes om å fjerne dette og sette opp et glassrekkverk.

Vi viser også til befaring 12. oktober med Anne Judith Munthe Kaas og Bård Langvandslie.

Klagers anførsler

Klager skriver at de er skuffet over avgjørelsen og spør seg hvordan det har seg at flere hus i området har fått satt opp glass på sine terrasser. Under befaringen begrunnet klager tiltaket med at både terrasse og rekkverk var råteskadet, at terrassen var reparert uten å bli endret, men at arbeidet på rekkverket ikke var igangsatt da de ønsket å bytte fra ganske det ganske tette trekkverket til et mer transparent rekkverk i glass. De vår åpne for dialog med

fylkeskommunen i forhold til detaljutforming av glassrekkverket. Et glassrekkverk vil gi bedre utsikt over sjøen fra den lune sitteplassen innerst på terrassen.

Fylkeskommunens anførsler

Fylkeskommunen begrunnet sitt negative svar på din søknad med at det etter kulturminneloven § 20, kun *i særlig tilfelle kan* gjøres unntak fra vedtak om fredning og fredningsbestemmelser for tiltak som ikke medfører *vesentlige inngrep* i det fredete kulturminnet. De skrev i sitt vedtaksbrev at formålet med fredningen av Sogndalstrand kulturmiljø er å bevare et kysttettsted av nasjonal verdi, utviklet i den førindustrielle perioden bl.a. på basis av sjøbruk og jordbruk. Strukturene i bebyggelse og jordbrukslandskap er i liten grad endret siden siste halvdel av 1800-tallet. Både overordnede trekk i miljøet, enkeltelementer og sammenhengen mellom disse skal bevares.

Fylkeskommunen viste også til Riksantikvarens retningslinjer for dispensasjonsbehandling, der det heter; *«innebærer tiltaket et vesentlig inngrep i et fredet kulturminne, kan det ikke gis dispensasjon. Hva som er et vesentlig inngrep vil bero på et faglig skjønn.*

Kulturminnemyndigheten skal gjøre en helhetsvurdering av inngrepets art og størrelse sett opp mot objektets art, størrelse og kulturhistoriske og arkitektoniske verdier. Formålet med fredningen og fredningsbestemmelsene har stor betydning for vurderingen av vesentlighetsspørsmålet.» Videre heter det at, *«et kulturmiljø kan fredes for å bevare et områdes kulturhistoriske verdi.*

Fylkeskommunen skriver videre: *«Fredningshjemlene er kulturminneloven § 20 første ledd. Kulturmiljøfredningene er svært ulike og har stor variasjon i formål. Man kan gi dispensasjon for tiltak som ikke er vesentlige i kulturmiljøer etter § 20 tredje ledd når det foreligger et særlig tilfelle. Ved en dispensasjonsvurdering i et kulturmiljø, er det konsekvensene for miljøet som helhet som skal vurderes. Det vil si at det ikke er enkelt-objektene verneverdi isolert sett som er styrende, men det helhetlige miljøet som er fredet. Her vil forskriftens bestemmelser og formålet med fredningen være viktige kilder i vurderingen. Det kan være ulike typer kvaliteter som vektlegges i ulike kulturmiljøer.*

Fylkesrådmannen har i flere tilfeller vært negative til oppføring av glassrekkverk i fredningsområdet i Sogndalstrand. Rekkverk i glass er en moderne oppfinnelse som vil være et fremmedelement i et verneverdig bygningsmiljø. Årosveien 28 er riktignok oppført rundt 1960 og ligger i en del av fredningsområde som er preget av en del større inngrep på andre halvdel

av 1900-tallet. På tross av dette vurderer fylkesrådmannen montering av glassverk som et vesentlig inngrep i fredningsområdet.

Årsaken til dette er at det helhetlige miljøet i Sogndalstrand vil påvirkes negativt dersom det oppføres glassrekkverk i fredningsområdet.

Fylkesrådmannen har vært i dialog med eierne og bedt dem om å vurdere alternative løsninger. Et forslag har vært å øke avstanden mellom spilene i rekkverket, og på den måte få et luftigere rekkverk med mer utsikt. Eierne bes ta kontakt med fylkeskommunen for å diskutere utforming dersom dette kan være aktuelt.»

Etter en samlet vurdering har fylkeskommunen derfor ikke innvilget dispensasjon for det omsøkte tiltaket.

Riksantikvarens vurdering

Fredningen skal forvaltes iht forvaltningsplanen for Kulturmiljøet Sogndalstrand, og eiere skal kunne forvente at like saker behandles likt. Det kan imidlertid være hus hvor noen tiltak kan dispenseres for mens tilnærmet samme tiltaket på andre hus vil ødelegge helhetsinntrykket som fredningen er ment å bevare. Momenter som spiller inn her er husets alder og funksjon sett i forhold til kulturminneverdien. Hvilken veronesone den berørte eiendommen ligger og hvilke føringer forvaltningsplanen legger for det aktuelle området. Hvor eksponert endringen eller tiltaket er mot offentlig rom og hvor tungtveiende behovet som ligger bak endringen er, vil også måtte tas i betraktning.

For sone B står det i fredningsforskriften blant annet følgende:

«I det fredete området må det ikke uten særskilt tillatelse jf. forskriften § 8 iverksettes tiltak, virksomhet eller ferdsel som er egnet til å skade eller skjemme kulturmiljøet og kulturminnene eller på annen måte er i strid med formålet med fredningen eller prinsipper nedfelt i forvaltningsplanen. Dette gjelder bl.a.:

- *Å oppføre, rive, eller endre bygninger, murer, gjerder, større tekniske installasjoner, eller anlegg for reiseliv og rekreasjon, mv.. Med endring forstås også nytt materialvalg på bygninger som f.eks. skifte av malingtype, panel og takstein.*
- *Å foreta inngrep eller bruksendring som kan endre offentlig eller privat byrom som gateløp, plasser, hager, gårdsrom og jordbrukslandskap, med hensyn til utforming,*

avgrensing eller karakter. Med inngrep og endring forstås også planting eller fjerning av busker og trær.

Alle endringer må vurderes særskilt i hvert enkelt tilfelle. Vurdering av hvilke endringer som kan tillates må i hvert enkelt tilfelle vurderes opp mot bygninger, hager og landskapet som enkeltobjekt, helheten i kulturmiljøet og hvilke kulturhistoriske verdier tiltaket kan komme i konflikt med.

Det er den enkelte bygningen og alle bygningsdelene, de hellelagte bakgårdene, stakittgjerdene, vegetasjonen, jordbrukslandskapet og alle de andre elementene i miljøet som utgjør den verdifulle kulturhistoriske helheten i Sogndalstrand. Ved å bevare originale bygningsdeler og detaljer i miljøet og landskapet beholder man et unikt og helhetlig kulturmiljø.

I forvaltningsplanen omtales trapper og rekkverk. Det heter blant annet at rekkverkene er viktige elementer ved flere av trappene. De eldste rekkverkene var ofte utformet i smijern og støpejern og det står at opprinnelig rekkverk skal videreføres eller kopieres. Selv om det her pekes på trapperekker, må føringene gjelde tilsvarende for terrasserekker. For sone A og B står det eksplisitt at oppgradering og bytting av trapper, støttemurer og rekkverk krever dispensasjonsbehandling i sone A og B. Dette fordi slikt blir regnet som en fasadeendring, men slike tiltak vil bli behandlet strengere i sone A enn i sone B.

Den aktuelle terrassen på Årosveien 28, inkl. det aktuelle rekkverket, er oppført noe før 2004 og er av liten betydning for formålet med fredningen, men det er dårlig tilpasset husets arkitektur og opprinnelige detaljering. Det er ikke grunnlag for å nekte enhver endring av rekkverket, men den omsøkte løsning som velges kan ikke svekke området kulturmiljøverdi vesentlig.

Det må være et særlig behov for endring, og i dette tilfellet kan vi ikke se at det behovet for endring er til stede. Det er ingen tungtveiende samfunnshensyn som begrunner endringsønsket. Tiltaket er heller ikke svært vesentlig for å ivareta en akseptabel bostandard. Søkers ønske om å få et minst mulig forstyrret utsyn over havet når man sitter lengst inn og i den luneste delen av terrassen er forståelig, men legitimerer ikke tiltak som svekket opplevelsen av det historiske kulturmiljøet. Det synes også mulig å ivareta søkers ønsker på en måte som i langt mindre grad er i konflikt med kulturmiljøet, fredningsbestemmelsene og forvaltningsplanen. Vi håper derfor at klager vil finne en tilfredsstillende løsning i dialog med fylkeskommunen.

Søknaden er ellers for mangelfull når det gjelder beskrivelse av tiltaket. Den er i liten grad begrunnet og den inneholder ikke tegninger eller produktblad for det rekkverket som ønskes satt opp, utover bruk av glass. Dette materialvalget er problematisk.

Riksantikvaren er enig med fylkeskommunen om at å sette opp glassrekkverk på terrassen i Årosveien 28 er et inngrep som det ikke kan gis dispensasjon for. Rekkverket er godt synlig fra hovedgata i Sone A, samt fra vegen opp fra Amfiet, kaia og moloen. Glass vil kunne reflektere sollys på en uheldig måte. Materialbruken er ikke avgjørende for funksjonaliteten og eiers ønsker.

Tiltaket kan ikke vurderes helt separat i forhold til den aktuelle eiendommen eller til det enkelte huset isolert sett. Dersom flere bygninger, som ligger sentralt og/eller eksponert innenfor fredningsområdet får glassrekkverk på terrassene vil endingene samlet sett være en vesentlig endring i kulturmiljøet, noe forskriften ikke åpner for.

Riksantikvaren er som sagt gjort kjent med at det innenfor fredningsområdet er utført tiltak som ikke er omsøkt og behandlet i forhold til fredningen Vi anmoder derfor fylkeskommunen om å ta en gjennomgang av området.

Riksantikvaren har gått gjennom og vurdert alle sider av saken, og har etter en samlet vurdering ikke funnet grunnlag for å omgjøre Byantikvarens vedtak.

Konklusjon:

Klagen er ikke tatt til følge.

Vennlig hilsen

Anne Judith Munthe Kaas

Avdelingsdirektør

Tove Elise Ihler

Brevet er elektronisk godkjent uten underskrift